

2020-04-30

Remissvar på Länsstyrelsens strategi ”Särskilt skyddsvärda ekar och ekmiljöer – naturvårdsstrategi för Stockholms län”

Diarienummer 5119-1397-2020

Sammanfattning av Naturskyddsföreningen i Stockholms läns synpunkter:

- Naturskyddsföreningen i Stockholms län är positiv till den föreslagna naturvårdsstrategin för ekar och ekmiljöer i Stockholms län. Det är bra att ett helhetsgrepp tas om länets ekmiljöer. Vi delar helt uppfattningen att ekmiljöerna kan betraktas som en särskild ansvarsmiljö för Stockholms län då vi hör till de länen med störst förekomst av gamla och grova ekar. Vi instämmer också i att det finns en betydande hotbild mot dessa ekmiljöer i form av igenväxning p.g.a. bristande hävd och exploatering vilket leder till fragmentering av ekmiljöer.
- Vad gäller ekmiljöer och fysisk planering påtalas att naturvärden och grön infrastruktur kan behöva vägas mot andra intressen i planeringen. Vi upplever att naturvärden alltför ofta kommer i andra hand vid planeringen.
- I strategin föreslås ökade insatser för att informera om t.ex. 12:6-samråd vilket är bra.
- Länsstyrelsen lyfter också upp kunskapsuppbyggnad och fördjupade inventeringar vilket är bra och där domen M 4498-18 från Mark- och miljööverdomstolen tydligt visar på vikten av bra underlag i den fysiska planeringen. Detta måste spridas till kommunerna och här har Länsstyrelsen en viktig roll inte minst som remissinstans för kommunala detaljplaner.
- Vi vet också av erfarenhet att kommunerna tar fram inventeringar i samband med detaljplaner men då är det ofta för sent att göra annat än marginella ändringar i planen. Inventeringar behövs i ett tidigt skede i processen, innan detaljplanearbetet kommit igång. Kommunerna tar ofta fram planprogram för större områden som sedan ligger till grund för detaljplanearbetet. I programskedet har man möjlighet att göra inventeringar över större områden och det görs ibland bra naturinventeringar men alltför ofta väntar man till detaljplaneskedet för ordentliga naturinventeringar. Man tappar då ofta helhetsgreppet kring naturvärden och den gröna infrastrukturen. Vi ser

att länsstyrelsen skulle kunna spela en större roll i att förmå kommunerna att ta fram bra underlag för grön infrastruktur.

- Mycket av åtgärdsförslagen handlar om information och kunskapsuppbyggnad. Men vi saknar skarpa förslag om skydd av områden. Även om en stor del av problematiken för ekarna och eklevande arter är igenväxning är exploatering av ekmiljöer också ett stort hot. Det kan också vara lättare att få skötsel i områden om de har ett formellt skydd.
- Vi vet att kommunerna ofta inte anser sig ha råd med inventeringar som inte är i samband med en detaljplan eller annan form av exploatering. Bidrag som LONA kan underlätta men vi ser det som önsketänkande att kommunerna skulle göra alla inventeringar som skulle behövas, t.ex. inventeringar av efterträdare eller inventeringar av skyddsvärda träd på tomtmark. Vi vet att resurserna är begränsade också hos Länsstyrelsen. Hur de föreslagna åtgärderna i naturvårdsstrategin ska finansieras behöver belysas mer. Länsstyrelsen behöver ta ett betydligt större ansvar för att inventeringar genomförs. Kanske kan Region Stockholm och TRF bidra till inventeringar?

Positivt med en naturvårdsstrategi för länets ekar

Naturskyddsföreningen i Stockholms län är positiv till den föreslagna naturvårdsstrategin för ekar och ekmiljöer i Stockholms län. Det är bra att ett helhetsgrepp tas om länets ekmiljöer. Vi delar helt uppfattningen att ekmiljöerna kan betraktas som en särskild ansvarsmiljö för Stockholms län då vi hör till de länen med störst förekomst av gamla och grova ekar. Vi instämmer också i att det finns en betydande hotbild mot dessa ekmiljöer i form av igenväxning p.g.a. bristande hävd och exploatering vilket leder till fragmentering av ekmiljöer.

Länsstyrelsen har låtit göra nätverks- och täthetsanalyser för dokumenterade ekförekomster. Sådana analyser är viktiga planeringsunderlag och de har också legat till grund för identifiering och avgränsning av de värdetrakter som föreslås i strategin.

Naturskyddsföreningen i Stockholms län instämmer i de förslag och åtgärder som föreslås i strategin.

Nedan följer specifika synpunkter där vi anser att strategin kan förtydligas eller skärpas.

Ekmiljöerna och fysisk planering

Här påtalas att naturvärden och grön infrastruktur kan behöva vägas mot andra intressen i planeringen. Vi upplever att naturvärden alltför ofta kommer i andra hand vid planeringen.

Ett aktuellt exempel är detaljplanen för Kristineberg 1:10, Stockholms stad där kontorshus skulle byggas i ett värdefullt ekområde. Den detaljplanen har nu fallit i domstol vilket också refereras till i strategin, dom M 4498-18 från Mark- och miljööverdomstolen. Men det är allvarligt att kommunen inte backade tidigare under processen trots att ekarnas höga värden var uppenbara. Vi vill också påpeka att Länsstyrelsen själva inte agerade för ekarnas värden och betydelse utan det hängde på att den lokala Naturskyddsföreningen överklagade ärendet. Förhoppningsvis innebär domen att kommunerna inser att man inte kan behandla värdefulla ekmiljöer lika nonchalant som Stockholms stad gjorde i detta fall.

I strategin föreslås ökade insatser för att informera om t.ex. 12:6-samråd vilket är bra.

Länsstyrelsen lyfter också upp kunskapsuppbyggnad och fördjupade inventeringar vilket är bra och där den tidigare nämnda domen från MÖD tydligt visar på vikten av bra underlag i den fysiska planeringen. Detta måste spridas till kommunerna och här har Länsstyrelsen en viktig roll inte minst som remissinstans för kommunala detaljplaner.

Eftersom det kan vara svårt att få kommunerna att ta tillräcklig hänsyn till värdefulla gammelekar är det ofta ännu svårare då det handlar om yngre ekar, alltså efterträdarna. Information om varför efterträdare är viktiga, särskilt i urbana miljöer där man vid bebyggelseplanering ofta "anpassar" planerna efter den befintliga naturmiljön genom att spara ett enstaka skyddsvärt träd bland bebyggelsen. Det är viktigt att de som jobbar med planer inom kommunen har med sig detta perspektiv. Vi ser mycket positivt på att det finns som åtgärdsförslag i strategin.

Vi ser också att informationen om enskilda skyddsvärda träd inte alltid når fram till de som handlägger plan- eller bygglovsärenden i kommunerna. Här kunde Länsstyrelsen trycka på att kommunerna behöver ha GIS-skikt med skyddsvärda träd som berörda handläggare på t.ex. bygglovsenheter har tillgång till. Vi har varit med om fall där t.ex. infartsparkeringar planeras utan att bygglov- eller planhandläggarna har förstått att det finns skyddsvärda träd som berörs av planen/bygglovet. Kommunerna behöver ha fungerande rutiner för att information om skyddsvärda träd inte ska falla bort vid planärenden eller bygglovsärenden.

Vi vet också av erfarenhet att kommunerna tar fram inventeringar i samband med detaljplaner men då är det ofta för sent att göra annat än marginella ändringar i planen. Inventeringar behövs i ett tidigt skede i processen, innan detaljplanearbetet kommit igång. Kommunerna tar ofta fram planprogram för större områden som sedan ligger till grund för detaljplanearbetet. I programskedet har man möjlighet att göra inventeringar över större områden och det görs ibland bra naturinventeringar men alltför ofta väntar man till detaljplaneskedet för ordentliga naturinventeringar. Man tappar då ofta helhetsgreppet kring naturvärden och den gröna infrastrukturen. Det är fortfarande alltför vanligt att kumulativa effekter inte behandlas på ett adekvat sätt i kommunernas planering. Vi ser att länsstyrelsen skulle kunna spela en större roll i att förmå kommunerna att ta fram bra underlag för grön infrastruktur.

Handlingsplan för särskilt skyddsvärda ekar och ekmiljöer i Stockholms län

Vi instämmer och är mycket positiva till alla åtgärdsförslag. Vi har inga synpunkter på de föreslagna värdetrakterna, avgränsningar och bedömningar verkar rimliga och väl grundade

liksom vilka värdeetrakter man utser som prioriterade. Vi tycker även att det är bra att nyanläggning av ekar i Nationalstadsparken står med som en åtgärd. Vi tycker dock att ett avsnitt kunde läggas till om *varför* efterträdarna är så viktiga. Det är viktigt att den kunskapen når ut till kommunerna och andra aktörer.

Områdesskydd

Mycket av åtgärdsförslagen handlar om information och kunskapsuppbyggnad. Men vi saknar skarpa förslag om skydd av områden. Även om en stor del av problematiken för ekarna och eklevande arter är igenväxning är exploatering av ekmiljöer också ett stort hot. Det kan också vara lättare att få skötsel i områden om de har ett formellt skydd. Ett aktuellt exempel är Skuruparken i Nacka där Nacka kommun avbrutit naturreservatsbildandet vilket gör att området står utan skötselplan trots att skötselbehoven är stora. Vilka incitament har en privat markägare, ett byggbolag i detta fall, att lägga pengar på en skötselplan, även om de skulle få bidrag?

Naturskyddsföreningen har i flera kommuner uppmärksammat kommunerna på att de sedan några år tillbaka kan inrätta biotopskyddsområden, något som inte är så väl känt i kommunerna. Värmdö kommun var bland de första att utnyttja den möjligheten och inrättade biotopskyddsområden i Gustavsberg för att skydda värdefulla ekområden i urban miljö. Naturvårdsstrategin borde tydligare lyfta behovet av områdesskydd och kommunernas möjligheter att skydda mindre områden som biotopskyddsområden som komplement till naturreservat.

Bra om man informerar om samtliga möjligheter till bidrag som finns för skötselåtgärder såsom bete. Finns det bra exempel på genomförande av en sådan åtgärd är det bra att sprida dem. I vissa tätortsnära områden kan det upplevas som svårt eller opraktiskt att ha betande djur. Finns det exempel på bra erfarenheter är det viktigt att de sprids vidare.

Finansiering

Kommunerna ges en stor roll i strategin vilket är bra då kommunerna kan göra väldigt mycket inom naturvårdsområdet, både vad gäller inventeringar, skötsel och skydd av områden. I strategin nämns att kommunerna är lämpliga utförare av inventeringar t.ex. Det nämns också att kommunerna kan söka bidrag för dessa inventeringar. Men då gäller det att kommunerna också prioriterar detta. Vi vet att kommunerna ofta inte anser sig ha råd med inventeringar som inte är i samband med en detaljplan eller annan form av exploatering. Bidrag som LONA kan underlätta men vi ser det som önsketänkande att kommunerna skulle göra alla inventeringar som skulle behövas, t.ex. inventeringar av efterträdare eller inventeringar av skyddsvärda träd på tomtmark. Vi vet att resurserna är begränsade också hos Länsstyrelsen. Hur de föreslagna åtgärderna i naturvårdsstrategin ska finansieras behöver belysas mer. Länsstyrelsen behöver ta ett betydligt större ansvar för att inventeringar genomförs. Kanske kan Region Stockholm och TRF bidra till inventeringar?

Övrigt

På sid 36 under rubriken Dialog och samverkan nämns inte Region Stockholm som en aktör men de borde rimligen vara en viktig aktör. Tillväxt- och regionplaneförvaltningen har gjort

och gör mycket viktigt arbete om regionplaneringen och grön infrastruktur, de gröna kilarna m.m.

Ekstrategin är nu förvisso utarbetad innan Länsstyrelsens arbete med regional skogsstrategi har påbörjats men vi anser att det ändå kan finnas anledning till att nämna det regionala skogstrategiarbetet i ekstrategin eftersom ekmiljöerna är en del av skogslandskapet och den gröna infrastrukturen. Ett problem är t ex ekmiljöer som växer/planteras igen med gran.

Bra att man refererar till Naturvårdsverkets dokument *Inventering av skyddsvärda träd i kulturlandskapet* för att uppmuntra till att genomföra inventeringar enligt denna metodik så att resultaten blir jämförbara under tid, områden emellan osv.

Uppföljning är viktigt vilket påtalas i strategin men det behöver förtydligas om hur och när uppföljning ska ske.

Frågor

- Sida 25 (och andra punkter i dokumentet) står det att antalet värdefulla ekar inom formellt skyddade områden inom trakten Djurgården - Edsviken är 12. Nationalstadsparken borde väl räknas in här eftersom den har ett formellt skydd enligt Miljöbalken?
- Sida 42 - skulle man kunna tänka sig att ha flera än 2 faunadepåer/trakten med tanke på att det sannolikt kommer att finnas mycket värdefull död ved tillgänglig när man genomför friställning?
- Sida 43 - uppdatering av skötselstatus för miljöer inom prioriterade trakter anses som viktig för det fortsatta arbetet men man skriver inte på vilket sätt en sådan uppdatering ska ske. Måste kommunerna rapportera in varje år till Länsstyrelsen?

Formalia

På sid 26 beskrivs området som Lidingö-Nacka-Tyresö men i texten står att det området går upp till stora Nyckelviken. Borde inte Lidingö inkluderas? Detta gäller även på s 61.

På kartorna på sid 23 och 24 stämmer inte siffrorna med områdena.

Beatrice Sundberg

Ordförande

beatrice.sundberg@naturskyddsforeningen.se